

Actualisatie investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen

Oktober 2022

1. OVER INVESTERINGSAGENDA REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

Op 3 februari 2022 hebben de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en The Economic Board een bestuursakkoord ondertekend met bijbehorende investeringsagenda 2022. In deze Investeringsagenda staat opgenomen hoe de Groene Metropoolregio, de provincie en The Economic Board van plan zijn om bij te dragen aan de uitvoering van de gezamenlijke ambitie voor de regio.

Afgesproken is dat deze investeringsagenda jaarlijks wordt geactualiseerd en aangevuld met nieuwe afspraken voor het lopende en komende jaar (of jaren). Dat doen we in dit document.

De investeringsagenda is een instrument om onze ambities, opgenomen in het Bestuursakkoord, te realiseren. Als Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) willen we samen de potentie van de regio Arnhem-Nijmegen ten volle benutten en hiervoor onze krachten bundelen. Wij hebben de overtuiging dat wij resultaten met toegevoegde waarde voor deze regio kunnen boeken door een integrale aanpak en in een triple helix samenwerking met overheid, bedrijfsleven, onderwijs & onderzoek.

Het eerste half jaar zijn er al enkele succesvolle resultaten behaald. De Groene Metropoolregio, Provincie Gelderland en The Economic Board hebben zich ingezet op een breed gedragen Human Capital Agenda (HCA), die ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden moet helpen met het arbeidsmarktvraagstuk. En ook het Groen-blauw raamwerk die we gezamenlijk hebben opgesteld en verder gaan brengen

De indeling van deze Investeringsagenda

Voor de indeling van deze Investeringsagenda zijn uit praktische overwegingen de vijf opgaven uit de regionale agenda van de Groene Metropoolregio als uitgangspunt genomen. Deze opgaven dienen als 'thematische paraplu' voor de dingen die wij met elkaar gaan doen in de regio.

De totstandkoming van deze Investeringsagenda

Deze Investeringsagenda is het resultaat van een samenwerkingsproces van de drie partijen. De inhoudelijk betrokkenen van de Groene Metropoolregio (opgavemanagers), de provincie Gelderland en The Economic Board (civic entrepreneurs) hebben de bijdragen bij elkaar gebracht binnen de kaders die de betrokken bestuurders van de drie partners gezamenlijk hebben aangegeven.

Bijdragen vanuit eigen inhoudelijke kaders

De drie partijen dragen vanuit hun eigen inhoudelijk kader bij aan de gezamenlijke ambitie. Voor de Groene Metropoolregio is het belangrijkste kader de regionale agenda. Voor de provincie is het belangrijkste kader de zeven opgaven uit de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, met als doel: een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Voor The Economic Board zijn de belangrijkste kaders het Strategisch Plan 2020 - 2025 en het Tactisch Plan. Hierin wordt voortgeborduurd op de missie van The Economic Board: 'In 2025 is de regio Arnhem-Nijmegen, met Wageningen the place to be op het gebied van Food, Health en Energy'.

Daarnaast kunnen er in de Investeringsagenda nog andere zaken in worden opgenomen, mits:

1. Ze regionale relevantie hebben,
2. Ze binnen de scope van de plannen van de drie partners vallen, dat wil zeggen dat ze bijdragen aan de doelen uit die plannen,
3. Er twee of drie van de partijen aan werken,
4. Alle drie de partners het project of initiatief onderschrijven.

Het 'rollende' karakter van deze Investeringsagenda

De Investeringsagenda is dynamisch. Dit betekent dat hij jaarlijks wordt vastgesteld door de drie partijen. Viermaal per jaar is er bovendien een 'bestuurlijk gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen' over de Investeringsagenda waarbij de drie samenwerkingspartners kijken naar de stand van zaken en waarin ook nieuwe kansen en ontwikkelingen worden besproken. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over het totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het bestuurlijk gebiedsoverleg vastgelegd. Daarnaast is afgesproken hoe een nieuw idee op de Investeringsagenda terecht komt. Deze afspraken staan in bijlage 2.

2. DE ROLLEN VAN DE DRIE PARTIJEN

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en The Economic Board zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda. De rol van de partijen zal per opgave en per onderdeel daarvan verschillen. Partijen benoemen bij de start van de uitvoering van de opgaven hoe de onderlinge rolverdeling er uitziet, zodat die helder is.

• De rol van de Groene Metropoolregio

- Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
- Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
- Ambassadeurschap regio en lobby, gericht op het vinden van regionale, nationale en internationale samenwerkingspartners

- Informatie, belangen en overige input ophalen vanuit de regiogemeenten en deze met elkaar verbinden
- Het beschikbaar stellen van financiële middelen

- **De rol van de provincie Gelderland**

- Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
- Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
- Ambassadeurschap regio en lobby, gericht op het vinden van regionale, nationale en internationale samenwerkingspartners
- Kennis en ervaringen delen
- Het beschikbaar stellen van financiële middelen

- **De rol van The Economic Board**

- Initiëren, aanjagen en versnellen van structuurversterkende projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
- Inventariseren en benutten structuurversterkende projectkansen ten behoeve van deze investeringsagenda
- Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
- Ambassadeurschap van de regio en ondersteunen lobby
- Zorgdragen voor de (inter)nationale economische profilering van de regio, onder meer via het innovatienetwerk Lifeport
- Bouwen / versterken van ecosystemen op de speersectoren Health, Hightech, Energy en de cross overs naar Food
- Het bouwen van triple helix consortia
- Inzetten van het netwerk van The Economic Board

Een primaire taak van The Economic Board is de samenwerking van de triple helix partners. Dit netwerk is voor het realiseren van de gezamenlijke ambities in de regio Arnhem-Nijmegen van grote waarde. Partijen gaan bij de uitvoering van de opgaven en de investeringsagenda zorgvuldig om met de beperkte capaciteit van de triple helix partners en stemmen het beroep op de partners met elkaar af.

3. GEZAMENLIJKE AMBITIE EN DOELEN

In het Bestuursakkoord hebben we onze gezamenlijke ambities voor de regio Arnhem-Nijmegen als volgt verwoord:

1. Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis die:
 - economisch tot de best presterende regio's van Nederland behoort,
 - onder de noemer van Lifeport zichtbaar en herkenbaar is als topregio in Health, Hightech en Energy en op de cross over tussen

Food & Health, in verbinding met Foodvalley,

- met zijn innovatiekracht op deze sectoren bijdraagt aan de grote maatschappelijke opgaven en tegelijkertijd aan productiviteit en werkgelegenheid van de regio,
 - een optimale verhouding tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bewerkstelligt en daarbij komt tot innovatieve oplossingen voor productiviteitsvraagstukken.
2. Uitgroeien tot dé circulaire topregio in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving en een internationale voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
 3. Hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groei regio in balans.

Om dit te bereiken, werken we met elkaar aan de volgende vijf hoofddoelen, die corresponderen met de doelen van de opgaven in de regionale agenda van de Groene Metropoolregio, passen binnen de ambities die de provincie heeft met Gaaf Gelderland en aansluiten op de doelen van The Economic Board in het strategisch en tactisch plan.

In de regio Arnhem-Nijmegen

1. kunnen we snel, comfortabel, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk (Verbonden regio).
2. versterken we innovatievermogen en de positie van MKB bedrijven, neemt de productiviteit van bedrijven toe. De werkgelegenheid is gestegen, er is een wendbare arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie (Productieve regio).
3. versterken we onze positie als circulaire topregio en zijn we internationaal zichtbaar. We ontwikkelen een instrumentarium om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten en spelen goed in op een veranderend klimaat (Circulaire regio).
4. zorgen we voor een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed. (Ontspannen regio).
5. regisseren wij samen met de aangesloten gemeenten en partners de groei in onze regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, natuur en landschap, economische groei, goede bereikbaarheid, de ontspannen leefkwaliteit behouden en verbeteren (Groene groei regio).

Binnen deze doelstellingen werken we ook samen aan de grote ruimtelijke opgaven rond wonen, natuur, energie, landbouw en economie. (denk bijvoorbeeld aan de verstedelijkingsstrategie, [RES](#), natuur en aanpak stikstof, Nationaal Programma Landelijk Gebied). Om onze ambities te realiseren, werken we in 2022 bovendien gezamenlijk aan een voorstel voor een Regio Deal voor de regio Arnhem-Nijmegen. Hierin krijgen (elementen van) projecten en programma's in deze investeringsagenda een plek en dit zal nieuwe projecten opleveren die in deze investeringsagenda worden opgenomen. Daarnaast blijven we samenwerken aan het versterken van de agglomeratiekracht van de regio, profilering en lobby.

4. DE BIJDRAGEN VAN DE DRIE PARTIJEN

Naast het leveren van kennis, capaciteit, lobbykracht en ambassadeurschap om de opgaven verder te brengen, zullen sommige projecten en initiatieven ook een financiële bijdrage vragen. De bijdragen van de drie partners aan de projecten en activiteiten verschillen per opgave. Ze zijn opgenomen in Bijlage 1. Hierbij is de indeling van de vijf opgaven uit de regionale agenda aangehouden. De investeringen vanuit de Groene Metropoolregio passen binnen het kader van de regionale agenda en bijbehorende begroting. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. Daarbij hanteren we de werkwijze uit bijlage 2, zodat alle partijen, en dus ook de provincie, vanaf de initiatieffase betrokken zijn. Klik [Provincie Gelderland - Subsidieportaal - Subsidiemogelijkheden](#) voor een overzicht van alle actuele subsidiemogelijkheden bij de provincie Gelderland.

Omdat The Economic Board beperkte eigen middelen heeft, gaat het bij deze partij om eigen middelen van The Economic Board dan wel middelen van triple helix partners die via The Economic Board lopen. Daarnaast worden er ook investeringen gedaan om de samenwerking zelf te organiseren. Dit betreft het regiobureau van de Groene Metropoolregio en het projectbureau en de clusters van The Economic Board.

De organisatie van de Groene Metropoolregio wordt gefinancierd vanuit de deelnemende regiogemeenten. Aan The Economic Board wordt bijgedragen door de deelnemende regiogemeenten, triple helix partners (cash en in-kind) en de provincie Gelderland. De begroting en financiering voor 2023 wordt voor 1 oktober opgesteld. Gesprekken hierover worden nog gevoerd.

In bijlage 1 geven we per hoofddoel aan welke subdoelen we onderscheiden en welke activiteiten en investeringen we met elkaar doen om de realisatie van deze doelen dichterbij te brengen. Het gaat daarbij enerzijds om investeringen om met elkaar programma's en projecten te ontwikkelen en initiatieven die "laaghangend fruit" zijn en binnen het budget passen, uit te voeren. Anderzijds gaat het om

investeringen in grote, majeure projecten of processen. Denk dan bijvoorbeeld aan de woondeal, de verstedelijkingsstrategie, RPW, de RES etc. We hebben dan ook bij alle investeringen de status daarvan opgenomen. We kennen de volgende statussen:

- **Initiatief fase:** Er is een idee waarvan meerdere partners denken dat het kansrijk is en dat wordt uitgewerkt. Plan moet nog worden uitgewerkt en begroting is nog niet sluitend. Als er bedragen worden genoemd, zijn deze nog indicatief en onderwerp van verdere uitwerking en gesprek. We moeten nog verkennen of een bijdrage inderdaad aan de orde is en wat de werkelijke grootte van dit bedrag dan zal zijn.
- **Voorbereidingsfase:** Er is een samenwerkingsverband of consortium dat achter het initiatief staat, de financiële behoefte is duidelijk. Besluitvorming over het initiatief en bijbehorende investering moet in de diverse gremia nog plaatsvinden
We verdelen deze fase onder in:
 - **Gevraagd:** vraag om budget is bij partijen bekend. Hierover wordt nog gesproken en partijen gaan bij externe partijen en hun eigen achterban na of en zo ja hoe het initiatief gefinancierd zou kunnen worden.
 - **Gereserveerd:** vraag om budget is bij partijen bekend en partij heeft al middelen hiervoor gereserveerd. Initiatief wordt nog verder besproken en uitgewerkt.
 - **Voorgedragen:** het bestuurlijk gebiedsoverleg heeft het initiatief bekrachtigd: partijen staan achter het initiatief en zien mogelijkheden voor financiering. De partijen zetten de benodigde formele stappen om financiering te regelen en te alloceren. Indien van toepassing, kan een opdracht verleend worden of een definitieve subsidieaanvraag gedaan en beschikt worden. Als de opdracht is verleend of de subsidie beschikt, verandert de status naar uitvoeringsfase.
- **Uitvoeringsfase:** Alle betrokken partijen zijn akkoord met het initiatief en de begroting is sluitend. Het geld is beschikbaar en kan direct ingezet worden voor het doel of het project waar het voor bedoeld is. Dat wil zeggen dat de subsidie verleend is en/of de opdracht gegeven. We kunnen direct aan de slag.

Bijlage 1: de bijdragen van de drie partijen

A. DE VERBONDEN REGIO

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen kunnen we snel, comfortabel, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

Subdoelen

1. **Gebiedsgerichte corridoraanpak:** we realiseren samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water met goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle en Duitsland (ICE), waarmee we de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk vergroten en met projecten bijdragen aan verbetering van doorstroming en de leefomgeving.
2. **Regionaal (snel)fietspadennetwerk:** inwoners, werknemers en bezoekers gebruiken steeds vaker de fiets, fietsen gemiddeld langere afstanden op meer verkeersveilige routes in de regio door uitbreiding en betere aansluiting op het lokale fietsnetwerk (woon-werk en recreatief).
3. **Hubs en knooppunten:** We realiseren met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten waar we nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aanbieden, "mobiliteit op maat" bieden voor vraagafhankelijk vervoer in de regio en zo een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.
4. **Gedragsaanpak duurzame mobiliteit:** meer inwoners, werknemers en bezoekers maken gebruik van duurzame vormen van mobiliteit door een actieve beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuze, met een goede samenwerking tussen werkgevers, mobiliteitsaanbieders en overheden, waardoor de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter wordt benut.
5. **Verkeersveiligheid:** we verbeteren de verkeersveiligheid in de hele regio door een meer gerichte, risico-gestuurde en pro-actieve aanpak. Er is een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.

Illustratief voorbeeld

Ketensamenwerking A12-Duitse grens waar we met RWS, provincie, Groene Metropoolregio, regio Achterhoek en gemeenten in de Liemers samenwerken voor minder hinder A12 en omgeving, en wegwerkzaamheden en nieuwe ontwikkelingen afstemmen. Daarnaast werken we in het kader van 'Slim en schoon onderweg' een gedragsaanpak uit samen met werkgevers in deze corridor.

Waarvoor?	Groene Metropoolregio	Provincie	TEB	Derden
Uitvoering gezamenlijke ambities en activiteiten, opgenomen in regionale agenda	€125.000 (in voorbereiding: in begroting regionale agenda)	€75.000 (voorbereidingsfase gereserveerd voor multimodaal model) Pm €100.000 (in voorbereiding: gevraagd)		
Actieplan HOV		€2,5 mln Voorbereidingsfase: gevraagd		
Flankerend beleid A50		€17 mln Voorbereidingsfase: gereserveerd, meerjarig		85 mln (Rijk) Voorbereidingsfase: gereserveerd, meerjarig 17 mln provincie Noord- Brabant
A12 spoorcorridor incl. Arnhem-Oost en regio- expres tabel	PM Initiatieffase	PM Initiatieffase		PM Initiatieffase
Gebiedsgerichte corridoraanpak: -A12 minder hinder	PM Initiatieffase. Verkenningen lopen/afgerond.	PM Initiatieffase. Verkenningen lopen/afgerond.		PM Initiatieffase. Verkenningen lopen/afgerond.

-A325 -Zuidflank Nijmegen	Investering voor uitvoering nog onbekend	Investering voor uitvoering nog onbekend		Investering voor uitvoering nog onbekend
5.1.2e 38		8 mln provincie Vorbereidingsfase: gereserveerd		4,3 mln (Rijk) 8 mln gemeente Overbetuwe 8 mln gemeente Nijmegen Vorbereidingsfase: gereserveerd
Meerjaren regio-agenda Fiets o.a. hoogwaardige fietsroute Arnhem-Dieren en Veluwe Waalpad	Vorbereidingsfase	PM Nadere afweging volgt komende maanden.		PM
Investeringsimpuls mobiliteitshubs		PM Afhankelijk van uitkomst preverkenning en prioritering Visie voor een bereikbaar Gelderland. Pre-verkenningen in uitvoering naar regionale hubs, stedelijke hubs en stadsrandhubs		PM
Station Nijmegen		35 mln Vorbereidingsfase: gereserveerd		20 mln gemeente Nijmegen, 55 mln Rijk en NS Vorbereidingsfase: gereserveerd

Gratis stallen fiets		0,2 mln Vorbereidingsfase: gereserveerd		0,4 mln (gemeenten en NS) Vorbereidingsfase: gereserveerd
Uitvoeringsprogramma Slim & Schoon onderweg	0,32 mln procesgeld Uitvoeringsfase fase 2022: Voor 2023 is een vergelijkbaar bedrag gevraagd	0,48 mln voor 2022 Vorbereidingsfase: gereserveerd Voor 2022: EUR 480.300 (voor gedragsaanpak A12, werkgeversaanpak en campusaanpak). Voor 2023 vorbereidingsfase: PM		0,54 mln Rijk/gemeenten Voor 2022: Vorbereidingsfase: gevraagd Voor 2023: PM
Tweede tranche projecten verkeersveiligheid	PM Vorbereidingsfase	loopt via subsidieregelingen provincie		PM Subsidieregelingen Rijk
Mobiliteitsmaatregelen rond versnellingslocaties woningbouw	PM	PM		Rijk 7,5 miljard landelijk

B. DE PRODUCTIEVE REGIO

Hoofddoel

Het versterken van het innovatievermogen en de positie van MKB-bedrijven, en een toename van de productiviteit van bedrijven. Daarnaast een stijging van de werkgelegenheid, een wendbare arbeidsmarkt en het binnenhalen van externe gelden om te investeren in onze economie.

Subdoelen

- 1 Stimuleren ondernemerschap en MKB:** We willen dat MKB-bedrijven toekomstbestendig zijn door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers. We hebben in de regio meer start ups en nieuwe MKB-bedrijven die extra werkgelegenheid opleveren. We stimuleren ondernemerschap door het faciliteren van lokale broedplaatsen en door middel van trainingen en opleidingen. We verbinden ondernemers aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband, MKB'ers maken een slag in digitalisering en kennis en kunde en slagkracht van MKB'ers is verbeterd.
- 2 Human capital:** We brengen de vraag van ondernemers en het aanbod van personeel dicht bij elkaar door de juiste netwerken aan elkaar te verbinden. We hebben een wendbare arbeidsmarkt waardoor het aantal banen in de sectoren Health, Hightech en Energy en Food in de regio groeit. Bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in de regio realiseren gezamenlijke projecten die zorgen voor een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de arbeidsmarkt. We hebben een gezamenlijke regionale human capital agenda (HCA) opgesteld die focus, draagvlak en commitment brengt voor de koers. Met deze HCA als kapstok stellen we een Human Capital Akkoord 2022-2025 op met afspraken hierin over wat betrokken partijen bijdragen, welke resultaten worden voorzien, wie welke rol daarin heeft en op welke projecten en initiatieven binnen de triple helix de focus ligt.
- 3 Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters:** We versterken het innovatieve vermogen van bedrijven in Health, Hightech, Energy en de cross over tussen Food & Health middels Lifeport. Daarin zijn we zichtbaar in zowel onze directe omgeving (Gelderland, Brabant, Utrecht) alsook (inter)nationaal. Dit betaalt zich uit in verdienvermogen (bruto regionaal product), in werkgelegenheid – uitgedrukt in arbeidsproductiviteit – en in de kennispositie. Het innovatief vermogen van de bedrijven wordt tevens ingezet voor onze andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave, de circulaire opgave en het klimaatadaptief houden van de regio. Hierdoor behouden we talent en trekken internationaal talent aan.

- 4 **Versterking van duurzame logistiek:** Onze logistieke, handel- en transportsector kent een sterk verminderde milieubelasting en zij maakt slimmer en bewuster gebruik van de ruimte. De samenwerking tussen logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden is verder geprofessionaliseerd, in nauwe samenwerking met Logistics Valley. We maken een regionale analyse, coördinatie en uitrol van initiatieven in de regio. We vergelijken de potentie van initiatieven. Door het opschalen van kansrijke lokale initiatieven werken we toe naar de oprichting van een (of enkele) INTERREG-projecten om nieuwe gelden naar de regio te halen.
- 5 **Toekomstbestendige werklocaties:** werklocaties zijn passend bij de toekomstige economische ontwikkelingen en dit biedt kansen om flexibel en innovatief te kunnen ondernemen. Kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties zijn in evenwicht, we bieden passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel. We dragen met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio. We hebben een doorkijk welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040.

Illustratief voorbeeld

De regio Arnhem-Nijmegen kent van oudsher een sterk geconcentreerd energy cluster. Bij het aangaan van de (maatschappelijke) uitdagingen rondom de energietransitie biedt dit cluster de kans om een koploperspositie in Nederland en Europa in te nemen. Om de broodnodige innovatie te concentreren, te verbinden en te versnellen is daarom in triple helix verband het initiatief Connectr energy innovation gestart. Connectr zal zich ontwikkelen als de Europese hotspot voor oplossingen in de energietransitie. Zo focust het Innovatieprogramma op technologie- en talentontwikkeling. Het Innovatielab op IPKW biedt organisaties de ruimte om samen te komen en elkaar verder te helpen. Dankzij de shared facilities is alles wat voor ondernemers nodig is om de innovatie mogelijk te maken binnen handbereik. De kracht ligt daarmee in het uitvoerende niveau. Nieuwe ideeën worden vanuit Connectr direct getest en in de praktijk gebracht, en kunnen van daaruit groeien. Door arbeidsmarktprojecten specifiek op dit terrein, wordt er gewerkt aan het behoud en opleiden van werknemers, en het behalen van de klimaatdoelstellingen 2030 – 2050. Zo draagt Connectr bij aan de brede welvaart van de inwoners in de regio.

Waarvoor?	Groene Metropoolregio	Provincie	TEB	Derden
Uitvoering gezamenlijke ambities en activiteiten, opgenomen in regionale agenda	€ 748.235 , waarvan € 293.235 capaciteit en € 455.000 procesgeld (in voorbereiding: in begroting regionale agenda)	€ 290.000 (in voorbereiding: gevraagd)		
Inbreng innovatieve instrumenten MKB, zoals Groei- en startversnellers voor MKB, Digiwerkplaats Arnhem Nijmegen	-	€4,6 miljoen Beschikbaar (inschatting van wat er vanuit breed instrumentarium neerdaalt in deze regio)		Gemeenten investeren vanuit hun eigen begroting hierin
MKB deal t/m 2023	€ 200.000 Uitvoeringfase	€ 200.000 Uitvoeringsfase		€ 400.000 van ministerie van EZK
Opstellen Human capital akkoord	€ 10.000	€ 75.000 uitvoeringsgereed		
Projecten vanuit het (nog af te sluiten) Human Capital Akkoord (HCA) Lifeport Welcome Center, House of IT, Skills up	PM	PM Subsidies vanuit regelingen Onderwijs & Arbeidsmarkt	PM	Bijdragen vanuit bedrijven kennisinstellingen en gemeenten
Doorontwikkeling Health, Hightech en	Verbinding leggen met het regionale	De provincie investeert in deze projecten. Concreet	• Eerste aanspreekpunt voor clusters op inhoud,	Gemeenten, bedrijven en

Energy tot (inter)nationale clusters Via structuur versterkende programma's zoals Briskr, Connectr, Orion, AI for life, CITC, OnePlanet	netwerk, belangenbehartiging, input leveren.	gaat het om investeringen in startup-programma's en incidentele subsidies. In totaal gaat het om 12-15 miljoen per jaar.	inventariseren en benutten structuurversterkende projectkansen. <ul style="list-style-type: none"> • Verzamelen/inbrengen en benutten, deelnemen aan netwerken op regionaal/nationaal/Europees niveau, • Het leggen van verbindingen tussen maatschappelijke thema's en sleuteltechnologieën. • Zoeken naar externe financieringsbronnen. • Waar mogelijk het koppelen van de regio (bedrijven, gemeenten) aan projecten en initiatieven. 	kennisinstellingen investeren vanuit hun eigen begroting hierin (cofinanciering)
Innovate 2022		€ 75.000 uitvoeringsgereed		€ 100.000 (gemeente Arnhem en Nijmegen uitvoeringsgereed)
Verduurzaming logistiek: proces en projectgeld		€ 3,5 miljoen Uitvoeringsgereed		
Realisatiebudget Rail terminal Gelderland		€ 53,5 miljoen euro Uitvoeringsgereed		€ 12 miljoen Rijk

RPW (regionaal programma werklocaties)	<p>Verplicht onderdeel vanuit omgevingsverordening voor alle regiogemeenten , wordt opgesteld door regio in samenwerking met provincie, wordt door GS vastgesteld. Er is hier geen formele rol voor TEB.</p> <p>☐ regelt vraag en aanbod van bedrijventerreinen kwalitatief en kwantitatief (juiste bedrijf op de juiste plek)</p> <p>☐ regelt duurzaamheidsambities/doelstellingen (opm.: kwalitatieve slag waaraan gewerkt moet worden)</p> <p>☐ bevat afspraken hoe bestaande terreinen toekomstbestendig te maken (opm.: kwalitatieve slag waaraan gewerkt moet worden)</p>			
	<p>€ 130.000 (proces en capaciteit).</p>	<p>Capaciteit Subsidieregeling "toekomstbestendige bedrijventerreinen" Voor procesondersteuning of fysieke maatregelen € 30.000 vergroening bedrijfskavels (in voorbereiding, gereserveerd)</p>		

C- DE CIRCULAIRE REGIO

Hoofddoel

We versterken onze positie als circulaire topregio en we zijn internationaal zichtbaar. We ontwikkelen een instrumentarium om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten en spelen goed in op een veranderend klimaat.

Subdoelen

- 1. Circulaire bouw en infrastructuur:** we besteden projecten in de Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan. We bouwen nieuwe woningen voor minstens 25% circulair. Het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen in de regio is substantieel toegenomen en de bouwlogistiek is verder verduurzaamd. Wij ontwikkelen samen met partners een regionaal ecosysteem ontwikkeld, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is en de bouwlogistiek duurzaam functioneert.
- 2. Circulaire economie: grondstoffen en keten:** We dragen bij aan het circulair maken van zes productieketens/reststromen. We bevorderen dat alle gemeenten in de regio circulair inkopen. We leveren een bijdrage aan het functioneren van een regionaal ecosysteem waarin hergebruik van grondstoffen en materialen fors is toegenomen.
- 3. Water en klimaatadaptatie:** we worden steeds beter in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water. We nemen maatregelen om wateroverlast, droogte of hittestress fors te verminderen. We vergroenen het bebouwd gebied in stad en dorp verder. We bouwen klimaatbestendig.
- 4. Transitie naar duurzame energie:** bedrijven, inwoners en gemeenten gebruiken minder (fossiele) energie. Het aandeel duurzame, hernieuwbare energie dat we in de regio gebruiken is groter dan landelijk gemiddeld. Onze regio is volop in staat innovaties in opwekking, opslag en transport tot stand te brengen.

Illustratief voorbeeld

De triple helix projecten worden gerealiseerd in het programma Lifeport Circular Lab. Het regionale Kenniscentrum Circulair Bouwen (KCCB) vormt een belangrijke schakel bij het realiseren van onze ambitie om steeds circulair te bouwen. Het KCCB zorgt voor inspiratie en slimme verbindingen tussen bedrijven, opdrachtgevers en opdrachtnemers in de bouw, onderwijs- en onderzoeksinstituten en overheden.

Waarvoor?	Groene Metropoolregio	Provincie	TEB	Derden
Circulaire bouw & infrastructuur				
Circulair opdrachtgeverschap GWW sector	€ 62.500 Uitvoeringsfase: 2021 en 2022	€ 50.000 Vorbereidingsfase (gevraagd)		
Versnellen aanpak circulair bouwen gemeenten Impactladder	€ 100.000 Inzet speerpunttrekker	€ 100.000 voorbereidingsfase (gevraagd)	Inzet civic entrepreneurs (CE's)	PM
Opleiding en kenniscentrum Via-T (bouw, techniek, gebiedsontwikkeling breed)		PM	PM	Inzet VO Campus, HAN, 5.1.2e 5.1.2e Beoogde Rijksfinanciering Gemeente Nijmegen
Expertisecentrum circulair bouwen KCCB (beoogd doel is instromen in Via-T). KCCB propositie is er.		€ 50.000 (voorbereidingsfase gereserveerd)	Inzet civic entrepreneurs (CE's)	€ 30.000 gemeente Nijmegen 2022 € 100.000 2023 In-kind bijdrage RvN@

Circulaire economie : Grondstoffen en ketens				
Circulaire en klimaat adaptieve hotspots:			Inzet civic entrepreneurs (CE's)	
- Leerproject van Muilwijkstraat Arnhem		PM (initiatieffase)		
- Circulair programma Rijk van Nijmegen RvN@		€ 100.000 (2022-2023) in uitvoering		Cofinanciering derden €110.000
- Circulair programma regio Arnhem		€ 100.000 (initiatieffase)		
- Ontwikkeling en kennisdeling grondstoffen hubs	€ 50.000			
- Nieuwe ketens en hubs recycling zonnepanelen, zorghuisafval in Arnhem en Nijmegen	€ 50.000	€ 100.000 (initiatieffase)		
Projecten voortvloeiend uit het programma Lifeport Circulair Lab: - Duurzame Stationsomgeving Nijmegen	PM (initiatieffase)	PM (initiatieffase)	Inzet civic entrepreneurs (CE's)	€ 40.000

<ul style="list-style-type: none"> - Koele netwerken binnenstad Arnhem - experience center NEXTgarden - soil valley Giesbeek - kennishub gezond circulair campus Heijendaal - Projectleider en moderator kennistafels 	Inzet speerpunt trekker			€ 20.000 PM € 50.000 € 50.000 € 100.000
Kennisdeling en implementatie klimaatbestendig natuurinclusief bouwen	€ 85.000	€ 50.000 (initiatieffase)		
Transitie naar duurzame Energie				
Regionale energiestrategie: uitvoeren en voorbereiden RES 2.0	€ 225.000 Inzet opgavemanager / speerpunttrekker	Programmering netinfrastructuur (GEIS-Gelderse Energie Infrastructuur) 2 FTE op provinciaal niveau. Procesondersteuning ontwikkeling warmtecluster AVR: € 150.000 voor één jaar (voorbereidingsfase) Versnellingsteams: ondersteuning gemeenten		Geschatte bijdrage Rijk 2022 € 500.000 (voorbereidingsfase gevraagd)

		bij uitvoering zonnevelden en windparken; budget € 1 miljoen 2023 voor gehele provincie (voorbereidingsfase) In-bijdrage adviseur provincie (16-20 uur per week)		
Regionaal expertisecentrum voor bedrijven haalbaarheidsonderzoek	€ 100.000	€ 150.000 (voorbereidingsfase gevraagd)		PM (bedrijven)
Inkoop Energie	€ 100.000 (Uitvoeringsfase: gereserveerd)			
Ondersteuning realisatie en doorontwikkeling Energyhubs	€ 75.000	€ 100.000 voor een regisseur (voorbereidingsfase: gevraagd)		

D- DE ONTSPANNEN REGIO

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen zorgen we voor een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed.

Subdoelen

- 1. Duurzaam toerisme:** we hebben in de regio een duurzame en vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan de basisvoorzieningen en leefbaarheid in de kernen. Naast dagrecreatie kiezen bezoekers ook voor een langduriger verblijf in de regio. De toeristische drukte is beter verspreid over de regio en de seizoenen.
- 2. Bruisende binnensteden en krachtige kernen:** we hebben een sterk en compleet aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen. We hebben leegstand daar waar nodig aangepakt en beperkt. We houden binnensteden en centra van kernen leefbaar voor bewoners.
- 3. Groen-blauw raamwerk:** we hebben waardevolle natuur, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behouden en uitgebreid. Zowel de intrinsieke waarde daarvan (biodiversiteit) als de belevingswaarde daarvan is versterkt. We benutten de mogelijkheden van functiecombinaties beter.
- 4. Sterke culturele infrastructuur:** we hebben een passend, kwalitatief goed en divers cultuuraanbod dat past bij de vraag en het profiel van de regio. Inwoners participeren actief en passief in cultuur en we bereiken steeds meer doelgroepen.

Illustratief voorbeeld

Provincie en Groene metropoolregio werken samen aan een Groen-blauw raamwerk dat als basis dient voor het maken van keuzes en het doen van investeringen in het versterken van landschap, natuur, water en cultuurhistorie in de regio. Dit "groen en blauw" is ook een belangrijk voor het vestigingsklimaat en heeft dus ook een economische waarde.

Waarvoor?	Groene Metropoolregio	Provincie	TEB	Derden
Uitvoering gezamenlijke ambities Duurzaam toerisme	€190.000 capaciteit, kennis en kunde (voorbereidingsfase, gevraagd)	€190.000 en capaciteit, kennis en kunde (voorbereidingsfase, gevraagd)		Capaciteit, kennis en kunde van o.a. VAN
Transformatievoorstel cultuur uitvoeren als basis voor langjarige samenwerking provincie-regio	Coördinatie, capaciteit, kennis en kunde	Capaciteit, kennis en kunde en 1,3 miljoen euro , opdracht aan ondersteuningsinstellingen afgestemd op behoefte regio (uitvoeringsfase)		Capaciteit ondersteuningsinstellingen
Uitvoeren plan van aanpak fiets- en wandelroutenetwerk	Coördinatie en €25.000	€ 515.102,50 (uitvoeringsfase)		Cofinanciering gemeenten €488.977,50 (voorbereidingsfase)
Uitwerken onderdelen Groen-blauw raamwerk (b.v. kansen voor aanleg bos, koppelkansen etc.) en inbrengen in lopende trajecten, zoals stikstofaanpak, NPLG, verstedelijkingsakkoord etc.	€130.000	€100.000 plus capaciteit (voorbereidingsfase: gevraagd)		
Uitvoeren projecten ter versterking groen-blauw raamwerk (b.v. aanleg landschapsparken)	PM (initiatieffase)	PM (initiatiefase)		

Subsidieregelingen Steengoed Benutten, Recreatie & toerisme, Cultuur & Erfgoed, Leefbaarheid en Natuur & Landschap		Deels gehonoreerd, deels aangevraagd en nog te beoordelen, deels nntb aanvragen		Gemeenten/derden dienen individueel in (met cofinanciering)
---	--	--	--	--

E- DE GROENE GROEIREGIO

Hoofddoel

In de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen regisseren wij samen met de aangesloten gemeenten en partners de groei in onze regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, natuur en landschap, economische groei, goede bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit behouden en verbeteren.

Subdoelen

1. **Wonen in balans:** Wij lopen het woningbouwtekort in door tot 2030 30.000 woningen versneld (of zonder vertraging) te bouwen. Het betreffen voor een groot deel betaalbare (koop)woningen en woningen voor specifieke doelgroepen, zoals voor jongeren, ouderen, internationale medewerkers, kwetsbare doelgroepen, etc. Hierbij is oog voor meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen en er wordt gebruik gemaakt van breed inzetbare, flexibele huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten. Het informeren en stimuleren van circulair bouwen maakt hier onderdeel van uit.
2. **Leefomgeving:** Wij verbinden de ruimtelijke opgaven mobiliteit, economie en wonen waarbij natuur, landschap en leefomgeving een voorname plaats innemen. Wij maken deze ruimtelijke dimensies inzichtelijk via het interactief dashboard Integrale ruimtelijke ontwikkeling. Duurzame verstedelijking staat centraal in de Groene Metropoolregio. Dit doen wij door gebiedsgericht en/of centraal vanuit majeure opgaven te werken aan de Verstedelijkingsstrategie ANF. Het Verstedelijkingsakkoord met investeringsagenda helpt om dit vorm te geven. Voor de periode 2030-2040 worden nieuwe woningbouwlocaties onderzocht en uitgewerkt als bouwsteen voor lokaal omgevingsbeleid. Daarnaast onderzoeken we toekomstige ruimtelijke trends en werken we aan meer zichtbaarheid van onze regio op het gebied van 'groene groei'.

Illustratief voorbeeld

De Verstedelijkingsstrategie ANF is een unieke samenwerking tussen Rijk, provincies, Waterschappen, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de regio Foodvalley. Wij onderzoeken de toekomstige woon- en werklocaties, rekening houdend met bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. De opgave is zo'n 60.000 woningen. Waar de Woondeal kijkt naar versnelling van bekende locaties in de komende 5 jaar, kijken wij met de Verstedelijkingsstrategie ANF naar de minder of onbekende locaties tot 2040. De Verstedelijkingsstrategie ANF werken wij uit in de verschillende deelgebieden in de regio, wij koppelen er een regionale investeringsagenda aan en leggen deze afspraken vast in een te sluiten Verstedelijkingsakkoord met de genoemde partners. Wij vragen de gemeenten in onze regio hieraan mee te doen, een regionale samenwerking aan te gaan en de vertaling te maken naar lokaal omgevingsbeleid.

Waarvoor?	Groene Metropoolregio	Provincie	TEB	Derden
Woondeal proceskosten na actualisatie (periode 2023-2026)	€ 200.000	€ 50.000 (woondeal proceskosten) Verder nader afspraken te maken in 2 ^e helft 2022		Nader afspraken te maken in 2 ^e helft 2022
Woondeal – Flexpool / vast team aanjagen versnellingslocaties		€ 250.000 (uitvoeringsgereed)		€ 250.000 Rijk
Programmamanager Conceptueel – circulair bouwen	€ 25.000	€ 50.000 (voorbereidingsfase gevraagd)		
Projectleider uitvoering beleidskader Internationale medewerkers	€ 50.000	€ 50.000 initiatieffase		
Ontwikkeling dashboard ruimtelijke opgaven van de Groene Metropoolregio	€ 50.000 Ontwikkelen van dashboard en organiseren van futurelab's	€ 50.000 initiatieffase Expertise en capaciteit (o.a. geo-informatie, inventarisatie datamonitoring tools)		
Uitwerking onderzoek groene metropool 2121 en events	€ 25.000	€ 25.000 voorbereidingsfase gevraagd		
Verstedelijkingsstrategie ANF	€ 60.000	PM		PM

Profilering; organiseren van aansprekend congres 'duurzame verstedelijking in de Groene Metropoolregio'	PM Initiatieffase mede opdrachtgever	PM Initiatieffase mede opdrachtgever	Inbreng kennis en goede voorbeelden uit onderwijs en bedrijfsleven	
Opschaling innovaties 'kwalitatief bouwen' d.m.v. Omgevingsscan. (o.a. conceptueel bouwen, industrialisatie, circulair & natuur inclusief / klimaat adaptief)	Inbreng kennis/ expertise en aanhaking gemeenten	Inbreng van kennis en expertise uit de provinciale programma's/beleid	Inbreng kennis en goede voorbeelden vanuit bedrijfsleven en onderwijs	
Werkwijze en subsidieregeling Steengoed benutten, actieplan wonen, wijk van de toekomst	Individuele gemeenten vragen aan	Verschillende aanvragen		Cofinanciering van derden

Bijlage 2: het beheer van de Investeringsagenda

Deze Investeringsagenda is 'rollend'. Vier keer per jaar is er in het gebiedsoverleg tussen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) gelegenheid om nieuwe plannen en ontwikkelingen te bespreken en in de agenda op te nemen. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het gebiedsoverleg vastgelegd.

Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen (bestuurlijk):

Elke drie maanden is een bestuurlijk gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen. In dit bestuurlijk overleg wordt de voortgang van de investeringsagenda besproken. Een keer per jaar wordt de Investeringsagenda zelf geactualiseerd.

Adviesteam regio Arnhem-Nijmegen:

Elke maand is er een adviestedeam regio Arnhem-Nijmegen. Hierin wordt de voortgang van de Investeringsagenda besproken, worden nieuwe projecten besproken en wordt het bestuurlijk gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen voorbereid.

Hoe komt een nieuw idee op de Investeringsagenda terecht?

- De Groene Metropoolregio, Provincie en The Economic Board doen op basis van hun beleid, plannen en agenda's voorstellen voor (wijzigingen van) de concept-Investeringsagenda. Deze voorstellen worden voordat ze in het bestuurlijk gebiedsoverleg worden gebracht door alle drie de partijen afgestemd en getoetst op:
 - Zijn ze passend binnen de doelstellingen van Bestuursakkoord regio Arnhem-Nijmegen en de Investeringsagenda?
 - Uitvoerbaarheid: is het voorstel gereed voor uitvoering of moet het voorstel nader worden uitgewerkt en hoe willen partijen dit gaan doen?
 - Haalbaarheid: is er binnen de drie partijen (bestuurlijk) draagvlak voor het voorstel en is er zicht op de bijdrage die wordt gevraagd?
- Op basis hiervan maken de drie partijen een gezamenlijk advies voor het bestuurlijk gebiedsoverleg. Als de partijen van mening verschillen over passendheid, uitvoerbaarheid en/of haalbaarheid, kunnen zij ervoor kiezen het advies alsnog voor te leggen aan het bestuurlijk gebiedsoverleg en worden de verschillende standpunten hierin verwoord.
- De voorstellen voor (wijziging van) de concept-Investeringsagenda worden voorgelegd aan het bestuurlijk gebiedsoverleg, met het advies over passendheid, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de drie partijen gezamenlijk.
- Het bestuurlijk gebiedsoverleg besluit of zij de wijziging overneemt en voordraagt aan de organen die hierover bevoegd zijn te beslissen. Dit kunnen zijn: Colleges, besturen kennisinstellingen of bedrijven, Staten, Raden, DB, AB etc.).